

تفیر مکان برای ادای نماز سنت

دیوان: الحاج محمد شاه (پیمان) سویدن

Ketabton.com

۱۳۹۷

تتبع، نگارش و نوشته از:

الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »

و داکتر صلاح الدین « سعیدی - سعید افغانی »

www.masjed.se

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ تغییر مکان برای ادای نماز سنت

خواننده محترم !

اگر ملاحظه فرموده باشید ، نمازگزاران، بعد از ادای نماز های فرض چه در حالت جماعت و یا در حال انفرادی جاهای خود را برای ادای نماز سنت ، تغییر میدهند، و دلیل میاورند که سجده کردن در محلات مختلف باعث آن میگردد ، که جای های مختلف زمین در روزی آخرت بر ادای نماز گزار شهادت دهد ؟

میخواهم در این نوشته با استفاده از منبع معتبر دینی معلومات ذیل را در مورد حکم این مسأله باشما شریک سازم .

قبل از همه باید بعرض برسانم ، که تغییر مکان برای ادای نماز مربوط مسأله شهادت و یا عدم شهادت زمین نیست ، اگرچه برخی از علماء در مورد به همین عقیده اند ، ولی این بحث مفید و جالب را باید از منبع معتبر اسلام یعنی احادیث نبوی مورد بحث و بررسی قرار داد .

در سنت عملی پیامبر صلی الله علیه وسلم آمده است ، زمانیکه نماز گزار نماز فرض خویش را در مسجد با جماعت بجاء آورد، باید در جای خود نشسته اذکار بعد از نماز را نیز بخواند، بعد از خواندن اذکار باید نمازگزار سنت راتبه خویش را به خانه خویش منتقل کند، زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «**عليكم بالصلاة في بيوتكم، فإن خير صلاة المرء في بيته إلا الصلاة المكتوبة**».(در خانه هایتان نماز بخوانید؛ چون بهترین نماز شخص، نماز در خانه اش است غیر از نماز های فرض (که باید در مسجد خوانده شوند)». متفق علیه

و همچنان در حدیث دیگری آمده است که : «**إذا قضي أحدكم الصلاة في مسجده فليجعل لبيته نصيباً من صلاته، فإن الله جاعل في بيته من صلاته نورا**». مسلم (۷۷۸) (هرگاه کسی از شما نماز (فرض) را در مسجد خواند قسمتی از نمازها را برای خانه بگذارد؛ چون خداوند به واسطه نماز نوری را در خانه اش قرار می دهد». پس منتقل کردن نماز های سنت راتبه به منزل، همان روشی است که انجام آن؛ تبعیت از سنت نبوی است، و کسی که بر طبق سنت ایشان عمل کند، مطمئناً اجر و ثواب بیشتری خواهد برد.

جمهور علماء و تغییر مکان نماز برای سنت:

جمهور علمای مذاهب گفته اند: برای کسی که نماز فرض می خواند، مستحب است که نماز نافله خود را در مکان دیگری بجاء آرد ، و افضل آنست که نماز سنت را در منزل بخواند، وگرنه در مکان دیگری (غیر از محل نماز فرضش) در داخل مسجد بخواند تا مواضع سجده او بیشتر شوند و بین فریضه و نافله فاصله بیافتد. یعنی مکانی را که در آنجا نماز فرض خوانده است را تغییر دهد، و در مکان دیگری در داخل مسجد نماز راتبه بخواند.

دلیل آنها حدیثی از معاویه رضی الله عنه است که گفت: «**إِذَا صَلَّيْتَ الْجُمُعَةَ فَلَا تَصَلِّهَا بِصَلَاةٍ حَتَّى تَكَلِّمْ أَوْ تَخْرُجَ ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا بِذَلِكَ ، أَنْ لَا تُوَصَّلَ صَلَاةً بِصَلَاةٍ حَتَّى نَتَكَلَّمَ أَوْ نَخْرُجَ**». مسلم (۱۴۶۳). (هرگاه نماز جمعه خواندی بعد از

آن تا زمانی که سخنی نگویی و (از مصلی) خارج نشوی نماز دیگری مخوان، زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم ما را به آن امر کردند که از وصل کردن نماز (فرض) با نماز (سنت) خودداری کرده تا آنکه بین آن دو نماز سخنی بگوئیم یا خارج شویم.

امام نووی رحمه الله در شرح صحیح مسلم ذیل حدیث فوق می گوید: «در این حدیث دلیلی مبنی بر این گفته ی اصحاب ما وجود دارد که؛ تغییر مکان نماز فرض به مکان دیگری (برای ادای نماز سنت) مستحب است، و البته افضل آنست که تغییر مکان به سوی منزل باشد، یا در مکان دیگری در خود مسجد یا هر جای دیگری باشد، تا مواضع سجده بیشتر شود و بین نماز نافله با فریضه فاصله ای ایجاد شود، و اینکه در حدیث آمده: «تا آنکه سخن بگوئیم» دلیلی بر اینست که فاصله انداختن بین دو نماز با سخن گفتن نیز حاصل می شود ولی انتقال مکان به سوی منزل افضلتر است».

البته حدیث معاویه رضی الله عنه برای کسانی که می گویند: «مکانی را که در آنجا نماز فرض خوانده ای را تغییر بده و در مکان دیگری در داخل مسجد نماز راتبه بخوان» ، دلیل صریح و روشنی نیست، زیرا حدیث فوق اشاره صریحی به این مسئله نکرده است که محل نماز را در داخل مسجد تغییر دهیم، و قابل تذکر است که این حدیث درباره نماز جمعه وارد شده است، درحالی که نماز جمعه خصائصی دارد که دیگر نمازها ندارند.

و اگر حدیث معاویه را به دیگر نمازها نیز تعمیم دهیم، باز این حدیث به استحباب سخن گفتن و یا خروج از مصلی بعد از نماز فرض اشاره کرده است نه به تغییر مکان نماز برای ادای نماز سنت، و اگر به احادیث صحیح دیگر توجه کنیم؛ پیامبر صلی الله علیه وسلم صراحتاً فرموده اند که نماز سنت روایت خویش را به منزل منتقل کنیم.

همچنین به حدیث دیگری از ابوهریره رضی الله عنه استناد کرده اند که از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می کند که ایشان فرمودند: «أَيَعِزُّ أَحَدُكُمْ إِذَا صَلَّى أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ أَوْ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ ، يَعْنِي : السُّبْحَةَ» أي : صلاة النافلة بعد الفريضة. أبو داود (۸۵۴) و ابن ماجه (۱۴۱۷) و صححه الألباني في صحيح سنن ابن ماجه. (آیا شما ناتوان هستید از اینکه هرگاه نماز (فرض) خواند، (و خواست نماز نافله بخواند) اندکی به جلو یا عقب یا سمت راست یا چپ خود منتقل شود).

این حدیث تا حدودی در باره تغییر مکان نماز برای ادای نماز سنت صریح است، اما بسیاری از علما حدیث مذکور را تضعیف کرده اند از جمله :

- 1- حافظ ابن حجر عسقلانی رحمه الله در کتاب «تهذیب التهذیب» (۲/۲۰۳) گفته: حدیث مرفوع است اما صحیح نیست.
- و باز در کتاب «تغلیق التعلیق» (۲/۳۳۶) گفته: در سند آن شخصی بنام «ابراهیم» وجود دارد که ابوحاتم در مورد او گفته: او مجهول است. همچنین شخصی بنام «لیث بن ابی سلیم» در سند حدیث هست که حفظ او ضعیف است.
- 2- امام شوکانی رحمه الله در کتاب «نیل الأوطار» (۳/۲۴۱) گفته: شخصی بنام «ابراهیم بن اسماعیل» در اسناد آن هست که ابوحاتم رازی او را مجهول خوانده است.
- 3- الرباعي در کتاب «فتح الغفار» (۱/۵۸۳) گفته: اسناد آن ضعیف است.

البته علامه البانی رحمه الله در «صحیح ابن ماجه» (۱۱۸۲) حدیث مذکور را صحیح دانسته است.

همچنین به حدیث دیگری از مغیره بن شعبه که در آن پیامبر صلی الله علیه وسلم

فرمودند: « لا يصلي الإمام في الموضع الذي صلى فيه المكتوبة حتى يتحول ». سنن أبي داود (۶۱۶). (اما م نباید در مکانی که در آن نماز فرض خوانده نماز (سنت) بخواند تا آنکه مکانش را تغییر می دهد).

در مورد حدیث متذکره علماء میگویند که این حدیث ضعیف است: از جمله حافظ عراقی در (ذیل المیزان جلد اول صفحه ۳۳۹) و حافظ ابن حجر در (فتح الباری جلد 2 صفحه ۳۹۰) نوشته اند که این حدیث ضعیف است.

ولی علامه شیخ البانی در (صحیح أبي داود صفحه ۶۱۶۱) این حدیث را صحیح دانسته است. و اگر صحت حدیث را بپذیریم، باز این حدیث تنها به تغییر مکان امام اشاره کرده است نه مامومین، تا مبدا مامومین اشتباهها گمان کنند که امام در حال نماز فرض است!

بنابراین حدیث صحیح و صریحی در این باره (یعنی تغییر مکان نماز در داخل مسجد به قصد ادای نافله) وارد نشده است، چنانکه شیخ محدث « عبد العزيز الطريفي حفظه الله تعالى » در کتاب « زوائد أبي داود على الصحيحين » گفته: « درباره تغییر مکان برای ادای نماز نافله حدیث صحیحی ثابت نشده است ».

با این وجود بسیاری از اهل علم با استناد به احادیث فوق گفته اند که: مستحب است که بین نماز فرض و نماز سنت راتبه فاصله ای ایجاد شود؛ حال چه این فاصله بوسیله سخن گفتن در بین دو نماز فرض و سنت باشد، و یا بوسیله انتقال نماز سنت به منزل و یا تغییر مکان محل نماز سنت به محل دیگری در داخل مسجد باشد، و گفته اند که: افضلترین آنها آنست که نماز سنت را به خانه برد و آنجا نماز خوانده شود.

ولی اگر به مجموع احادیث نظر کنیم، آنچه که در آن شکی وجود ندارد؛ استحباب فاصله انداختن ما بین نماز فرض و سنت بوسیله سخن گفتن و نیز انتقال نماز به منزل است، ولی حدیث صحیح و صریح و روشنی از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره تغییر مکان نماز سنت در داخل مسجد وارد نشده است، اما بهر حال بسیاری از علمای مذاهب گفته اند که: می توان با تغییر مکان نماز در داخل مسجد نیز این سنت را عملی نمود؛ و اینکار باعث می شود که بین نماز فرض و سنت تمییز داده شود و همچنین (موجب زیاد شدن مواضع سجده خواهد شد که این باعث می شود که در روز قیامت برای نمازگزار شهادت دهد). «رملي» در کتاب «نهاية المحتاج» (۵۵۲/۱) می گوید: «سنت است که بعد از خواندن نماز سنت یا فرض محل آنرا برای خواندن نماز دیگر (چه فرض باشد یا سنت) تغییر داد، تا مواضع و مکانهای سجده بیشتر شوند، زیرا اینکار برای وی (در قیامت) شهادت می دهند، و همچنین اینکار مکانهای عبادت را زنده می کند؛ اما اگر به مکان دیگری منتقل نشد می توان با سخن گفتن با شخصی (مابین دو نماز) فاصله انداخت».

استنتاج نهایی :

بخاطر اختلاف در مورد تصحیح و تضعیف دو حدیث روایت شده از (ابوهریره) و (مغیره) رضی الله عنهما؛ اختلاف نظر هست که آیا تغییر مکان نماز در داخل مسجد مستحب است یا خیر؟

ولی در کل بهتر است به سنت صریح نبوی عمل کنیم و آن اینکه: نمازهای سنت راتبه را در منزل بخوانیم نه در مسجد! و کسانی که می گویند تغییر مکان نماز سنت موجب شهادت آن مکان در روز قیامت برای نمازگزار می شود، هیچ حدیث صحیحی از پیامبر

صلي الله عليه وسلم براي گفته خود ندارند، جز اجتهاد ابن عمر رضي الله عنهما. البته اين افراد به حديث ضعيفي از ابوهريره رضي الله عنه استناد کرده اند که گفته: «قرأ رسول الله صلى الله عليه وسلم (يومئذ تحدث أخبارها) قال: أتدرون ما أخبارها؟ قالوا: الله ورسوله أعلم قال فإن أخبارها أن تشهد على كل عبد أو أمة بما عمل على ظهرها أن تقول عمل كذا وكذا يوم كذا وكذا قال فهذا إخبارها، فهذا أمرها فهذه أخبارها». (سنن الترمذي (٢٤٢٩). يعني: «رسول الله صلى الله عليه وسلم اين آيه (يومئذ تحدث أخبارها: آن روز است که زمين خبرهاي خود را بازگويد. زلزله/٤) را خواندند و آنگاه فرمودند: آیا مي دانيد که اخبار زمين چيست؟ اصحاب گفتند: خدا و رسولش دانائترند. فرمودند: اخبار آن اين است که بر هر بنده و بر هر کنيزي (يعني بر هر مرد و زني) گواهي مي دهد از آنچه که بر پشت آن عمل کرده است، بدین نحو که مي گويد: او فلان و فلان روز بر روي من چنين و چنان کرد. پس اين است اخبار آن». ولي اين حديث ضعيف است، چنانکه علامه الباني در «ضعيف الترمذي» (٢٤٢٩) گفته: اسناد آن ضعيف است.

بنابر اين حديث صحيحي وجود ندارد که بر شهادت دادن زمين براي سجده نمازگزار دلالت داشته باشد، و در ضمن در صورت صحت اين مسئله، چه مانعي وجود دارد که بگوئيم: اگر کسي در محل نماز فرضش نماز سنت هم بخواند، پس آن مکان براي او دوبار شهادت مي دهد!

و دليل اين گفته هم ميتواند: مشروعيت ادای نماز نافله در یک مکان دائمي و مشخص در منزل باشد، که جايز است.

پس شايسته است که نماز سنت را بجاي آنکه در مسجد بخوانيم، آنرا به منزل منتقل کنيم تا به سنت ثابت شده پيامبر صلي الله عليه وسلم عمل کرده باشيم، هر چند مانع کساني نيستيم که محل نماز خود را در مسجد براي ادای نماز سنت تغيير مي دهند. همچنان شيخ علامه عبدالعزيز ابن باز یکی از دانشمندان جهان اسلام سوالی که: آیا درباره استحباب تغيير مکان براي ادای نماز سنت بعد از نماز فرض چيزي وارد شده است؟

چنين جواب فرموده اند: «تاجائیکه مي دانم حديث صحيحي در اين باره وارد نشده است، اما ابن عمر رضي الله عنهما و بسياري از سلف اينکار را مي کردند و امر در اين موضوع واسع است والحمد لله. البته حديث ضعيفي از ابوداود رحمه الله در اين باره وارد شده است، ولي فعل ابن عمر رضي الله عنهما و سلف صالح آنرا تقويت مي کند. والله ولي التوفيق». (غرض معلومات مزيد مراجعه شود: (مجموع فتاوی و مقالات متنوعه الجزء الحادي عشر).

منابع و مواخذا :

سایت جامع فتوای اهل سنت و جماعت

احاديث نبوی

فتح الباري جلد ٢ صفحه ٣٩٠

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**